

Оверчук О. В.,

*аспірант кафедри перекладу та загального мовознавства
Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*

КОМУНІКАТИВНІ ІНТЕНЦІЇ УЧАСНИКІВ ВЕБ-КОМЕНТУВАННЯ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ (НА МАТЕРІАЛАХ СТОРІНОК УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ FACEBOOK)

Анотація. У статті проаналізовано типи комунікативних інтенцій авторів веб-коментарів на сторінках відомих українських політиків у соціальній мережі Facebook, визначено семантичні, граматичні та прагматичні засоби реалізації інтенцій адресанта учасників інтернет-спілкування засобами коментування та особливості їх мовленнєвої взаємодії.

Ключові слова: веб-коментар, соціальна мережа, комунікативна інтенція.

Постановка проблеми. Мова, будучи головним засобом спілкування людей, відіграє важливу роль у реалізації комунікативних намірів мовця. Комунікативна інтенція займає домінуюче місце у висловленні та експлікує причини, які обумовлюють комунікацію. У сучасному мовознавстві велика увага зорієнтована на питаннях комунікації та мовних засобів, які сприяють чи перешкоджають досягненню комунікативних цілей.

Комунікативну інтенцію як елемент організації мовленнєвої діяльності досліджували вітчизняні та зарубіжні мовознавці у напрямку лінгвопрагматики (Дж. Остін, Дж. Серль, М. Хо, К. Ящольт, О. Гнатковська) та комунікаційних технологій (Г. Грайс, Дж. Ліч, Г. Почепцов, І. Стернін), психолінгвістики (О. Леонтьєв, О. Шахнарович), літературознавства (М. Бахтін), фонетики (Т. Мощева) та ін. Актуальність статті зумовлена необхідністю аналізу комунікативних інтенцій учасників веб-коментування у соціальних мережах. Метою цієї статті є аналіз україномовних веб-коментарів соціальної мережі Facebook із позиції комунікативних інтенцій як компоненти комунікативно-прагматичної структури висловлення, що передбачає аналіз намірів комунікантів, їх цілей, розуміння вихідних установок адресанта. Об'єктом дослідження є веб-коментар у соціальних мережах, як засіб реалізації мовної інтенції комуніканта, а предметом – семантичні, граматичні та прагматичні особливості веб-коментаря.

Емпіричну базу дослідження становить 70 медіа-публікацій, розміщених на офіційних сторінках у соцмережах відомих українських політичних діячів, які ведуть сторінки українською мовою (П. Порошенко, А. Яценюк, В. Гройсман, К. Згуладзе) і 492 коментарі, опубліковані до них.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток інтернет-технологій веде до оптимізації комунікативних процесів та спрощення процесу мовної взаємодії між різними верствами населення, адже у наш час сторінки у соціальних мережах є у більшості публічних особистостей у сфері політики, шоу-бізнесу, науки та мистецтва. Соціальні мережі є не лише засобом спілкування та розваг, а й несуть важливу соціальну роль. Зокрема вони реалізують потребу сучасного світу у діалогічній (полілогічній) формі спілкування і слугують засобом зворотного

го зв'язку між їх учасниками, що забезпечується таким важливим аспектом комунікації у соцмережах, як надання можливості користувачам залишати відгуки на інформацію, розміщену на сторінках їх власників.

Розуміючи актуальність теми політичних подій в Україні у даний період, суб'єкти політичної діяльності при конструюванні політичного іміджу шукають способи зв'язку з громадянами, а Інтернет є підходящим майданчиком для його реалізації. Розміщуючи окремі повідомлення на сайті – «пости» (від англ. to post) на своїх офіційних сторінках соціальних мереж, політичні діячі мають змогу побачити, як реагує суспільство на їхню діяльність, зокрема засобами веб-коментування. Сучасна людина відчуває потребу у так званому «публічному відгуку», який реалізується засобами інтернет-технологій web 2.0. Завдяки web 2.0 читач-автор відкрив для себе насолоду публічності – вона дає змогу досягти відгуку про своє існування. Це значно вищий градус соціалізації, ніж раніше, коли читач був пасивним і безправним споживачем інформації [3].

У нашому дослідженні визначаємо веб-коментар як особливий комунікативний жанр інтернет-дискурсу, що являє собою комунікативні дії особистості, яка демонструє себе через відкриту публікацію своєї думки/оцінки [6, с. 18]. Комунікативна інтенція відноситься до основних характеристик веб-коментаря як мовного жанру і тлумачиться як осмислений чи інтуїтивний намір адресанта, який визначає внутрішню програму мовлення і спосіб її втілення [1, с. 116]. Саме типом інтенційності визначаються такі види міжособистісного спілкування, як, наприклад, переконування, аргументація, з'ясування, обговорення, сварка та ін.

Як зазначає О. Почепцов, «своїм мовленнєвим ходом мовець переслідує певну мету... Інтенцію можна розглядати як різновид бажання, а саме як бажання, для реалізації котрого особа вдаватиметься до певних кроків. У разі, якщо інтенція належить мовцеві, дії, спрямовані на реалізацію інтенції, включають продукування мови або зводяться до цього процесу» [5, с. 43].

Зважаючи на те, що існують різні підходи до класифікації жанрів мовлення за метою висловлення, у нашому дослідженні дотримуємося типологізації Т. Шмельової, яка виділяє інформативні (повідомлення, підтвердження, запит інформації), оцінні (похвала, докір, осуд), етикетні/ перформативні (привітання, вибачення, поздоровлення) та імперативні (порада, рекомендація, інструкція) жанри [9, с. 60].

Інформативна установка, згідно з класифікацією Т. Шмельової, націлена на різні операції з інформацією: її надання або запит, підтвердження або спростування» [8, с. 92]. Враховуючи той факт, що об'єктом нашого дослідження є інтернет-коментарі до інформації, розміщеної на сторінках відомих політичних

діячів, інформативна установка у досліджуваному матеріалі передбачає надання пояснень, тлумачень або уточнень до новин політичного характеру або постановка питань, зокрема адресованих безпосередньо власникові сторінки. Так, аналізуючи інтернет-відгуки до постів на сторінках відомих українських політиків, зазначаємо такі приклади повідомлень із інформативною інтенцією (тут і надалі орфографію та пунктуацію збережено):

1) повідомлення інформації (де автор надає пояснення до питання від одного із користувачів, виражені розповідними реченнями):

«Олена Бойко. Київрада прийняла рішення «за основу». Наш Комітет паралельно прийняв рішення розглянути питання за 2 тижні...»;

2) запит інформації (виражений питальними реченнями):

Kostyantyn Kalachikov. Пане, @Volodymyr Groysman, А процедура відкриття депутатів там прописана?

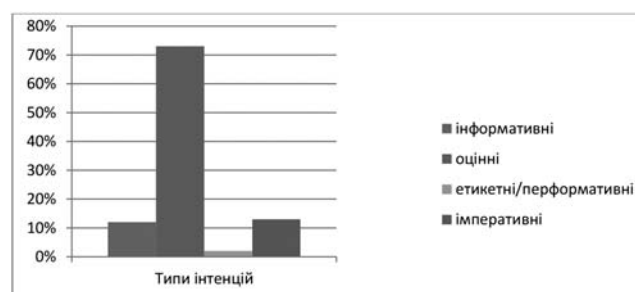
Ivan Zhekov. А що з районними радами м. Києва?

Anton Zemanek. А чого відео видалили?

Роман Шуменко. А що з капітальним ремонтом за рахунок миського бюджету перед передачею до ОСББ?

Впадає у вічі, що поширеним елементом побудови питального речення у відгуках даного типу характеризується використання сполучника «а» на початку питання, що надає спілкуванню у мережі ознак неформального стилю, незалежно від соціального статусу учасників комунікації.

Варто зазначити, що відгуки даного типу становлять незначну кількість проаналізованого матеріалу, а саме – 12% відгуків. При чому переважна більшість коментарів з інформаційною інтенцією є саме запитом інформації, що свідчить про ставлення інтернет-користувачів до офіційних сторінок політичних діячів, як до довідкового ресурсу (Таб. 1).

Таб. 1. Типи комунікативних інтенцій учасників веб-коментування у соціальних мережах

Оцінна установка характерна для жанрів, які «націлені на зміну самопочуття учасників спілкування, співвідносячи їх вчинки, якості та всі інші маніфестації з прийнятою у даному соціумі шкалою цінностей» [8, с. 92]. У досліджуваному матеріалі даний вид інтенції реалізується у спробі автора дати своє суб'єктивне судження щодо інформації, яка надається власником сторінки у соціальній мережі. У ході аналізу відмічаємо, що кількість відгуків із оцінною інтенцією переважає у досліджуваному матеріалі (82% коментарів), що підтверджує думку про те, що основною метою веб-коментування є вираження оцінки тим чи іншим діям політиків, наприклад:

Михаил Дугин. Брехня.

Дима Ведилин. і буде знову забирати...хай віддадуть тощо забрали! Хоча б ПДВ повернуть за ненаданні комунальні послуги?

Григорий Невский. чому наш влада нічого подібного не робить і нічим не перймається? де такий же документ від нашої вр?

Галина Пономарчук. Не смішіть людей – це не школа і у нас ВІЙНА. За прогули треба назначати ВЕЛИЧЕЗНІ штрафи і купувати на них ТЕПЛОВІЗОРИ. А за систематичні взагалі позбавляти мандата, як тих, хто не виправдав довіру виборця. Матері хоронять дітей !!!

Григорий Невский. і справді нашо тим БППшникам ходити у вр, якщо в них шеф президент і там всі злочинці. думають що їм все можна.

Зазначаємо, що у досліджуваному матеріалі відгуки з негативним оцінним значенням становлять переважну більшість висловлювань (75% коментарів з оцінною установкою). Таку тенденцію можна пояснити тим, що слова негативної семантики мають численну перевагу над словами позитивної семантики на рівні мови та мовлення [7, с. 10] і, відповідно, мають більший психологічний вплив на читача. Негативна оцінка (докір, осуд) у досліджуваному матеріалі виражається такими лексичними одиницями з негативно-оцінною семантикою: брехня, одні балачки, очі замилювати, «перевертні в погонах», гріш Вам ціна.

До висловлень імперативної інтенції відносяться такі відгуки, як побажання, обіцянка, прохання, наказ, інструкція, пропозиція, дозвіл, порада тощо. О. Ісаченко зазначає, що імператив є формою прямого звертання, у якому мовець спонукає адресата до дії, вираженої дієсловом. Наявність цих двох комунікативних (мовця й адресата) є граматичним стрижнем, організаційним початком форми імператива [2, с. 8]. Зважаючи на характер спонукування, його автор може комбінувати імператив із різноманітними інтонаційними і лексичними засобами, вдаватися до непрямого вираження за рахунок імплікацій або, навпаки, прямо називати різновид спонукування за допомогою перформативів директивної семантики (наказувати, веліти, вимагати, просити, благати і т. д.) [4, с. 17]. Імперативна цільова установка, згідно з Т. Шмельовою, «має на меті викликати втілення/невтілення подій, необхідних, бажаних або, навпаки, небажаних, небезпечних для декого з учасників спілкування» [8, с. 92]. У досліджуваному матеріалі імперативність виражається, як правило, дієсловами у наказовому способі (78% висловлювань), які виражають спонукування до дії, наприклад:

Марина Манзулич. Спочатку про закінчення війни думайте, не крадіть, не брешіть...Ганьба!!! Слава ГЕРОЯМ!!!

Евгеній Шевченко. ВПРОВАДЖУЙТЕ КОНТРОЛЬ ЗА ОБРАНЦЯМИ Й НАДАЛІ, ЗНИМАЙТЕ З НИХ НЕДОТОРКАНИСТЬ! УСПІХІВ ВАМ!!!

Vladimir Kosenko. розпустіть районні ради!

Петро Павлович. Зробіть, щось корисне для майбутнього українських дітей.

Vladimir Kosenko. відділіть міста районного значення від міст обласного!

У рідших випадках (20% імперативних висловлювань) спонукування реалізується предикативними прислівниками треба, слід, варто, можна тощо:

Shatruk Volodymyr. «Атата» треба робити цим хапугам.

Людмила Скидова. Не просто поздоровляти треба, шановний, а не дати занепасти медицину в країні взагалі і довести лікарів і медсестер до повних злиднів!!!

Альберт Мазур. У першу чергу, тре потуриати тих, хто замість законотворчої діяльності займається деструкцією, перешкоджаючи коаліції нормально працювати.

Серед інших засобів вираження імперативності у досліджуваних коментарях виокремлюємо питальне речення (Oleg Fedorov Uddhava. Чому би не впровадити таку вільну економічну зону. Як експеримент. Бог у Поміч...!!!), та розповідне речення (Кіндрат Гвоздинський. мінімальний прожитковий рівень в 1000 usd вирішить це питання))).

Етикетні/перформативні жанри представляють собою незначну групу висловлювань. До таких відгуків відносимо привітання з національними святами, поздоровлення та побажання, наприклад:

Людмила Рибачук. Час від часу випробовування несподіваних та болісних для кожного народу на Землі.... Співчуваємо, ми подумки з вами в цей нелегкий час.

Svetlana Poleva. 3 Днем Права нації на гідне життя !

Отже, веб-коментар на сторінках українських політичних діячів у соціальній мережі Facebook є способом ведення соціального діалогу, що веде до реалізації комунікантами інформативних, оцінних, перформативних та імперативних інтенцій за допомогою різних лексичних та граматичних засобів. Перспективним напрямком дослідження вважаємо компаративний аналіз інтенцій веб-коментарів українською та англійською мовами.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – 343 с.
2. Исаченко А.В. К вопросу об императиве в русском языке / А.В. Исаченко // Рус. яз. в шк. – 1957. – № 6. – С. 7–14.
3. Мирошниченко А.А. Новые медиа: «Ты можешь тоже!». – [Электронный ресурс] / А.А. Мирошниченко // OpenSpace.Ru. – Режим доступа: <http://www.openspace.ru/media/projects/19888/details/30569/>.
4. Никитин М.В. Заметки к теории речевых актов / М.В. Никитин // Проблемы лингвистического описания равноуровневых языковых единиц. Межвузовский сборник научных трудов. – Уссурийск, 1998. – С. 4–22.
5. Почепцов О.Г. Основы прагматического описания предложения. – К.: Вища школа, 1986. – 116 с.
6. Сидорова И.Г. Коммуникативно-прагматические характеристики жанров персонального интернет-дискурса (сайт, блог, социальная сеть, комментарий): автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.19 / И.Г. Сидорова. – Волгоград, 2014. – 23 с.
7. Скворцова Е.В. Лексико-семантические аспекты асимметрии положительной и отрицательной зон оценки (на материале русского и английского языков): автореф. дис. ... канд. филол. наук. Орел, 2012. – 20 с.
8. Шмелева Т.В. Модель речевого жанра / Т.В. Шмелева // Жанры речи. Саратов: Издательство Гос. УНЦ «Колледж», 1997. – Вып. 1. – С. 88–99.
9. Шмелева Т.В. Речевой жанр: опыт общелингвистического осмысления / Т.В. Шмелева // Collegium. – Киев, 1995. – № 1–2.

Оверчук О. В. Коммуникативные интенции участников веб-комментирования в социальных сетях (на материалах страниц украинских политических деятелей в социальной сети Facebook)

Аннотация. В статье проанализированы типы коммуникативных интенций авторов веб-комментариев на страницах известных украинских политиков в социальной сети Facebook, определены семантические, грамматические и прагматические средства реализации интенций адресанта участников интернет-общения средствами комментирования и особенности их речевого взаимодействия.

Ключевые слова: веб-комментарий, социальная сеть, коммуникативная интенция.

Overchuk O. Communicative intentions of web-commenting participants in social nets (based on materials of pages of famous Ukrainian politicians in social net Facebook)

Summary. The article analyses types of communicative intentions of web-comments authors on pages of famous Ukrainian politicians in social net Facebook, semantic, grammar and pragmatic means of realization authors' intentions of participants of Internet-communication by means of commenting and peculiarities of their verbal interaction.

Key words: web-comment, social net, communicative intention.